

Потребна озбиљна помоћ државе како би српска књижевност заживела у свету

Оно о чему пишемо је европско

Уна Милетић

На суштински значај преводџа наших дела на енглески језик указали су домаћи писци, чије је књиге на енглеском језику објавила Сузан Куртис, оснивачица и уредница издавачке куће *Istros Book* Лондон. Поводом преводџа источноевропских дела на енглески језик и доприноса ове издавачке куће за домаће писце разговарало се у уторак на 63. Међународном београдском сајму књига. Догађај је организовала издавачка кућа *Геойоеишка*.

Сузан Куртис испричала је да је шест година провела у Загребу, а зато што воли књиге, често је посећивала сајмове, књижевне вечери, презентације. Схватила је да постоји доста сјајних аутора и прича али које никад не досегну енглески језик, тачније никад не буду преведене на енглески. Она је приметила и то да наши аутори имају репутацију у Аустрији, Немачкој и другим земљама, и да су тамо познати, док у Енглеској, сем изузетака попут Андрића, српски аутори нису били познати а њихова дела су била непреведена.

– Моја прва помисао била је можда бих могла да будем агент, и да продајем ове књиге британским издавачким кућама. Ипак сам одлучила да одем директно у срж, корак даље, и једноставно

У почетку ствари нису ишле баш глатко, међутим то се променило када сам добила рецензију у Гардијану: Сузан Куртис

будем издавач. *Istros Book* сам започела са четири наслова, у почетку сам сарађивала само са једним преводиоцем, тако да смо он и ја били усамљени у покушају да покренемо целу продукцију – казала је Куртис. Међутим, како је време пролазило, почела је да издаје словенске, албанске, турске, и румунске ауторе, а њено издаваштво да расте.

– У почетку ствар нису ишле баш глатко, међутим то се променило када сам добила рецензију у *Гардијану*, за босанску

књигу звану *Седм сѝрахова*, аутора Селведина Авдића. Књига је добила врхунску оцену, а ја сам те недеље продала четрдесет копија књиге, што говори о томе колико је значајна рецензија у *Гардијану* – наглашава она.

– Назив издавачке куће говори много, зато што је *Istros* древна реч за Дунав, и по идеји порива најпре се везује за државе југо – истока Европе, то јест, поднавске земље – истакао је Владислав Бајац, писац и оснивач издавачке куће *Геойоеишка*.

Према његовим речима, оно што је битније од географије је сте убеђење издавачице да са овог простора стиже књижевност која је довољно квалитетна и разноврсна. Новина који је саопштио Бајац јесте да је *Istros Book*, заједно са издавачком кућом *Peter Owen* основао едисију под називом *Свејска едисија* која се бави и националним књижевностима, где је Србија у трећем колу после Шпаније и Словеније. Он сматра да иако се Сузан Куртис упустила у ризичан

посао, упорност се исплати јер са овом издавачком кућом у британској култури Куртис почиње да заузима место на које се позива, и према његовом мишљењу, лепо је видети да се између осталих и књиге на српском језику појављују у Британији као правило.

Јелене Ленголд, списатељица, казала је да је Сузан упознала око 2011. кад је добила *Евројску награду* за дело *Вашиарски мађионичар*. Она је истакла да уопште није мала ствар у животу једног писца да му књигу преведу и објаве у Лондону. Међутим, боји се да без једне озбиљне подршке, за наше ауторе, од државе и министарства ми још увек не можемо да постојимо за ту светску књижевност, и додаје да о томе и сведочи и чињеница да се те књиге мало продају.

– То што Сузан ради је феноменално али је штета што нема већу подршку од званичних српских институција, које би подржале и њу и писце – сматра Ленголд.

Књижевник Александар Гаталица истакао је да у турбулентно време био уз Сузан, јер је књига *Велики рај* преведена тачно на стогодишњицу почетка *Првог светског раја*, кад је он и био у Лондону. Према његовом мишљењу ако поставите српске писце на исту дивизију код истог издавача, добијете равноправност и бришете, ону не баш пожељну, одредницу српски или југо источни писац у иностранству, јер како каже, *оно о чему ми пишемо је евројско*.

Дана Тодоровић, списатељица, испричала је да је, захваљујући наговарању пријатеља, њено дело послала Сузан и да је сада та књига једна од издатих у сарадњи са издавачком кућом *Peter Owen* у *Свејској едисији*. Писац Мухарем Баздуљ упоредио је земље бивше Југославије по питању пружања подршке званичних институција ауторима и издавачким кућама, и закључио да се Словенци за књигу најсистематичније залажу.

– Србија и ако није најмилиствивија за књигу, ипак има неко министарство које нешто ради, док Босна нема ништа – казао је Баздуљ. Аутори су нагласили и то књига преведена на енглески, ван британског подручја, допире и до читалачке публике широм света која се служи овим језиком. Издавачка кућа *Istros Book* постоји већ осам година и објавила је више десетина наслова.

МЕЂУНАРОДНА ИЗЛОЖБА КАЛИГРАФИЈЕ

У присуству дела дипломатског кора на Београдском сајму књига јуче је отворена *Међународна изложба калиграфије*. На њој излажу уметници из Марока, земље почасног госта Сајма, Либана, Египта, Сирије, Ирака, Ирана, Русије, Белорусије, Грузије, Румуније, Словачке, Јужноафричке Републике и Србије. Организатор изложбе је Удружење *Култура ћирилице*, које сваког дана на Сајму представља најбоље српске калиграфе.

Ј. Т.

Фото: Станислав Милојковић

Украјински писац и сценариста Андреј Курков на Сајму књига

Утицај политике јачи од радијације Чернобила

Као гост Украјинске амбасаде у Србији јуче се на Београдском сајму књига представио украјински писац и сценариста Андреј Јурјевич Курков. Он је говорио о својим романима и стрању у савременој украјинској књижевности.

Рођен у околини Санкт Петербурга 1961, од раног детињства живи у Украјини. Говори једанаест језика, али пише углавном на руском и украјинском. Аутор 13 романа, који су преведени на све светске језике, укључујући и кинески, јапански и хебрејски, са четири милиона продатих књига, Курков је најуспешнији савремени писац у Украјини и једни писац са простора бившег СССР, чија се дела налазе на европској листи топ десет бестселера. Књижевни критичари сматрају га *мајстором грошеског хумора, бриљантним сатиричарем посткомунистичке Украјине* и једним од четири аутора ваненглеског говорног подручја, чије су књиге у последње деценије пресудно утицале на развој криминалистичког романа у светским размерама. Курков је и успешан филмски сценариста радо виђен на фестивалима у Берлину и Венецији.

Занимљиво је да је током рата у бившој СФР Југославији, као новинар извештавао из Хрватске за једна украјински часопис, а да су 2005. његова дела била забрањена у Руској Федерацији због критике руске улоге у *Наранцастој револуцији*. „Политика је у сваком мом роману. Покушао сам да се са тим изборим и да пишем књиге у којима нема политике, али не иде. Код нас у Украјини у ваздуху се више осећа концентрација политике него радијација из Чернобила”, каже Курков за *Данас*, одгова-

фото: Станислав Милојевић

АНДРИЋ И ПАВИЋ

У Украјини су преведена дела Иве Андрића и Милорада Павића. Они су јако популарни, али о осталим српским писцима код нас се мало зна. Надам да ће се ситуација поправити, јер је у тренутно у Украјини популарно превођење балканских писаца – каже Курков.

рајући на питање колико актуелна политичка и сва друга превирања у Украјини утичу на његово књижевно дело.

Он је говорећи о украјинској књижевности, нагласио да је „почела да се развија од нуле после распада СССР у коме није могло слободно да се пише о свим темама, а само малобројни аутори су покушавали да кроз фантастику говоре о догађајима у Украјини трудећи се да избегну цензуру”. Према његовим речима, нема много писаца из совјетског периода који сварају и данас. „Нова украјинска књижевност је нова нада. Прве гене-

рације писаца с краја деведесетих бавиле су искључиво темама забрањеним у СССР – сексом, дрогом и наркоманијом. Друга генерација почела је да пише и о историји Украјине, што је у совјетско време такође било забрањено. До 2011. већина писаца била је аполитична. Тек са *ЕвроМајданом* и оне две десетине украјинских аутора коју су писали лепу књижевност окрећу се политичким романима. Писци почињу да пишу и колумне о тим догађајима које су у штампи популарније од извештаја новинара. Данас је украјинска књижевност дубоко политизована, што се говори о стању у Украјини. Писци сматрају да је држава у ратним стању и да због тога моју одговорно да се понашају”, нагласио је Курков.

Према његовим речима, држава је, после више од 20 година небављена културом, основала две институције, од којих је једна при Министарству спољних послова, које из државног буџета помажу промоцији украјинске културе, захваљујући чему он гостује на Београдском сајму књига.

Ј. Тасић

Хроника поезије против стереотипа

У част Краљевине Мароко, прве земље из арапског света која је почасни гост Београдског сајма књига, *Завод за уџбенике* објавио је *Историју арајске књижевности* професора Радета Божовића. Тиме је овај издавач, према речима директора *Завода Драгољуба*

Којчића, храбро наставио да следи свој концепт рушења стереотипа о евроцентричности културе и судару цивилизација.

Према његовим речима, „у прилог упознавању диверзитета света”, *Завод* је објавио ову књигу којом је обухваћена елитна класична

поезија арапског света и његово народно стваралаштво. Осим Којчића на сајамској промоцији о 26. књизи професора Божовића говорили су и његов бивши студент Сабах Ал Зубејди, арабиста и песник Славко Павићевић и сам аутор. Професор Божовић је рекао да би он ову књигу радије назвао хроником арапске књижевности, зато што њена званична историја не постоји до 12. века и нагласио да је превасходно реч о историји поезије. Он сматра да је „поезија, уз архитектуру, најбољи израз арапске културе и арапског духовног и уметничког бића”. Ова књига је измењено и допуњено издање уџбеника који ће се користити на *Филолошком факултету*, мада је пријемчиво за све љубитеље Оријента.

Ј. Т.

фото: Станислав Милојевић

САЈАМСКИ СВЕЖЕ

РАСКОШНА ИСТОРИЈСКА ФАНТАЗИЈА

Узбудљив завршетак раскошне историјске фантазије, како издавач, *Чаробна књига* најављује последњи том *Хуситске трилогије* пољског аутора Анджеја Сапковског – *Луц перлетуа*, премијерно се појавио на Сајму књига, у преводу Зоране Перић.

Рејневан је још увек у невољама: прате га прозаични агенти обавештајне службе, као и нечисте силе које уопште не крију своје дијаболско порекло. Али то су окрутна и опасна времена у Шлезизији и Чешкој, кроз које су пролазили крсташки походи и хуситске одмазде, кад се није знало за реч *милост* и кад су се с божјим именом на уснама клале хиљаде невиних људи. Рејневан верује у религијску обнову и стаје на страну Хусових поборника, чак и када они чине невероватне злочине. Он, медикус и травар, идеалиста и несребичан заштитник болесника и страдалника, мора да се оствари у улози хуситског шпијуна, диверзанта, убице и немилосрдног осветника. Растрзан између обавезе и гласа срца, све ставља на једну карту – само да извуче вољену из руку непријатеља.

Хуситска трилогија, коју Сапковски сматра својим најбољим делом, смештена је у историјске оквире касног средњег века. Али и у њој се стварни догађаји преплићу с елементима фантастике, а препознатљив стил приповедања, који је прославио Сапковског у *Саги о вешци*, још више долази до изражаја у овој фасцинантној историјској фантазији. И за крај, сам аутор тврди да је његово животно дело заправо ова, *Хуситска трилогија*, настала у првих пет година новог Миленијума.

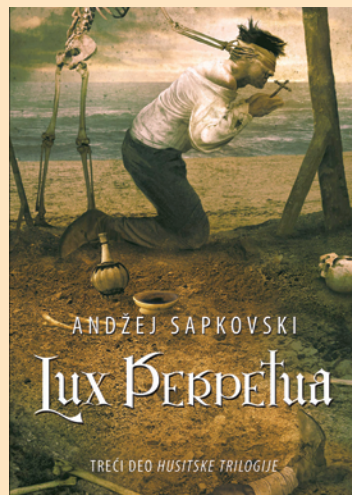

фото: Станислав Милојевић

Мароканска песникиња Сафае Сижилмаси Идриси на Београдском сајму књига

ЈЕДНО ПУТОВАЊЕ

Земља почасни гост овогодишњег Сајма књига Мароко на својој другој трибини подарио је публици сусрет са песникињом Сафае Сижилмаси Идриси. Она се почетком ове године, после подуже паузе, вратила на литерарну сцену збирком песама *Мој живот, једно путовање*, које је сама читала уз звуке уда – традиционалног инструмента са Блиског Истока, на коме свирао Ненад Вјештица Кан. Њеној песничкој шетњи градовима широм света – од Турске до Њујорка – у којима било да је тражила ритам свакодневног живота или духовне узоре, читање на француском језику додаје сету мокрых плочника Париза из Преверових стихова, што је уз мелодије Блиског истока учинило да

слушаоци изађу очарани из сале *Борислав Пекић*.

Сафае Сижилмаси Идриси рођена је у Рабату, а одрасла у Бриселу. Студије информатике, културе и медија завршила је у Рабату и Бристолу, у Великој Британији. Радила је за мароканске државне агенције и министарства, а њена прва збирка *Медитеран* објављена 2002. у Француској, из француских проширила се и на поетске кругове Марока, Велике Британије и Мађарске. Чест је члан мароканских дипломатских мисија. Последњу збирку песама *Мој живот, једно путовање*, објављену у Француској, пре гостовања у Београду представила је на Сајму књига и издавача у Казабланци.

Ј. Т.

Први светски рат у српској књижевности

У препуној сали Иво Андрић јуче је на Сајму представљена изузетна едиција београдског *Службеног гласника*, издавачки подухват у чијем су објављивању учествовали Министарство културе Републике Србије и Покрајински секретаријат за образовање и културу из Новог Сада. Најављујући госте, Владана Вукосављевића, републичког министра културе, Игора Мирковића, председника Покрајинске владе Војводине, Петра Арбутина, директора Сектора за издаваштво *Службеног гласника* и Александра Гаталицу, писца и уредника ове едиције, Гордана Милосављевића, уредника у *Гласнику*, рекла је да се у едицији налазе важна дела писаца међу којима су и неки који су у протеклом веку, због различитих идеологија, били скрајнути. „Сада се појављују, и са њима ова ће библиотека бити битна не само за читаоце већ и за истраживаче и историчаре наше књижевности”, додала је Милосављевић.

Министар културе и информисања РС исказао је велико задовољство због овог заједничког капиталног издања. „*Велики рај* био је један од тектонских догађаја у историји, а српски народ је у њему преживео огромно одрицање и неисказиве патње. Трагични и велики ожилци одразили су се на идентитет и на снагу нашег народа, а питање је и да ли се он потпуно, и генетски опоравио”, додао је Вукосављевић. „Кад је реч о култури, *Велики рај* је оставио велике рефлексе”, подвукао је министар, а тешко је набројати песме, романе, слике, драме, композиције... које су настале њиме инспириса-

Фото: Станислав Милојевић

ни. „Део те инспирације је сад, међу нама”, казао је министар, објашњавајући да је ова антологијска библиотека трансијоријски пресек последица које је *Велики рај* оставио за собом. „Настојаћемо да се ова едиција помогне и да се нађе макар по један њен примерак у свакој библиотеци, а можда и у Републици Српској”, најавио је Вукосављевић, додајући да би та помоћ била и у цени, како би је што више грађана имало у својим библиотекама. Министар је подсетио и да се на корицама књига налазе дела српских сликара који су били инспирисани страдањима и подвижнштвом српског народа у *Великом рају*.

Председник Покрајинске владе Војводине јуче је рекао да вој-

вођанска влада подржава издаваштво и помаже га, а учешће у овом заједничком подухвату је, како је рекао, „за нас посебна обавеза јер је ове године и 100 година од присаједињења Војводине Краљевини Србији”.

Подсећајући на речи једног филозофа да је 20. век касно рођени век управо због *Великог раја*, Арбутина је подвукао да је антологијска едиција *Први светски рај у српској књижевности* и више од тога; то је управо библиотека, како је казао министар културе. Она је и вишезначна, истакао је Арбутина – два министарства и највећи српски издавач представљају заједништво које „нама као издавачкој кући припада, али намеће и велику одговорност”. Књиге које се налазе у овој

библиотеци су, према речима Арбутина, први корак ка новом размишљању и новим истинама...

Говорећи као оперативни уредник едиције, како је за себе рекао, Гаталица се захвалио великој екипи сарадника, од писаца поговора и приређивача сваке од књига (само поговори износе више од 500 страница, што чини још једну књигу), до коректора, лектора и дизајнера. „У овој едицији налази се читав бурни 20. век. Аутори чија су дела заступљена разликују се и политички, и по својим животним путевима, али су сви они управо људи који тај и такав век одсликавају”, казао је Гаталица. „Ово је урађено најбоље што је могло, ни по бабу ни по стричевима већ по правди Бога истинско”, цити-

ЛИЧНА КАРТА ЕДИЦИЈЕ

Библиотека *Први светски рат у српској књижевности* покренута је да би се обележило цео један век од завршетка *Великог рата* који је, како је Петар Пијановић, члан Редакционог одбора записао, за Србе велика историјска катарза. „Све што се у тој епопеји дешавало нудило се српским писцима као завидна грађа коју је требало преводити у књижевне чињенице. Отуда су још од почетка тог рата до данас о ратним невољама и заносима сведочили бројни писци”. Међу писцима који су заступљени су и Станислав Винавер, Милош Црњански, Драгиша Васић, Бранимир Ћосић, Бранислав Нушић, Стеван Јаковљевић, Растко Петровић, Добрица Ћосић, Данко Поповић, Душан Ковачевић, Александар Гаталица... Приређивачи су Александар Јовановић, Јана Алексић, Јелена Панић Мараш, Зорана Опачић, Предраг Петровић, Горан Максимовић, Јован Пејчић, Александар Јерков, Слободан Владушић, Марко Недић и Петар Пијановић. На Сајму књига који траје до недеље, ова антологијска едиција може да се купи по умањеној цени – око 14.000 динара. Иначе, Министарство културе РС је подухват суфинансирало са 50 одсто трошкова.

рао је Гаталица народну песму, рекавши и он да није реч само о антологијској библиотеци већ и о својеврсној изложби слика које су бирали за насловне стране и књиге. „А бирали смо оне најпотресније из тог периода”.

С обзиром да је у ову библиотеку увршћен и његов роман *Велики рај*, за који је 2012. добио *Нинову* награду, Гаталица је нагласио да је он свој глас издвојио кад се гласало о његовом делу, а да је Редакцијски одбор одлучио да се оно уврсти у едицију.

А. Цвијић

Да ли су колумне писаца публицистика или лепа књижевност

Журнализам је највећи душманин књижевности

О томе јесу ли колумне које писци пишу публицистика или лепа књижевност разговарали су књижевници Вуле Журић, Мухарем Баздуљ и Гроран Гоцић. Пошло се од тезе, коју је још 1910. Матош написао, „да је највећи душманин књижевности журнализам”, јер је књига израз појединца, а журнал глас гомиле. Међутим, на питање да ли колумна може да буде лепа књижевност или не Гоцић је узвратио са сигурношћу да мисли да може. „У журналистичкој хијерархији колумна би требало да буде на врху, да претходно прођете оно што се сматра нижим чиновима у новинарству. Код нас колумна није схваћена довољно озбиљно.

Да бисте у Британији постали колумниста стварно треба да сте фаца у новинарству. Код нас није тако и доста се лако постаје колумниста. Има много света који није дорастао том задатку”, казао је Гоцић. Он сматра да има мало примера где су новинари постали озбиљни литерати, а да су колумне неких писаца, као рецимо Моме Капора, прешле у литературу кратких прича.

Баздуљ такође сматра да колумна може бити литература као засебан жанр. „Имате писце који нису покушавали да буду ништа друго до колумнисти, међутим ово питање се код нас поставља зато што је због транзиције и других

социолошких фактора дошло до тога да људи који би можда у неком другом друштвеном уређењу били уредници у великим издавачким кућама сада гравитирају ка публицистици из егзистенцијалних разлога.

Пошто пишем и једно и друго, кад год ме питају шта ми је драже ја одговорим књижевност, али и да сам лишен егзистенцијалног притиска, да имам, рецимо богато наследство, не бих престао да се бавим новинарством, али бих за новине писао мање”, објаснио је Баздуљ.

Осврнувши се на Матошеву тезу, Журић је рекао да данас људи једва чекају да пишу колумне иако је реч о ситној лови у односу на то како се

Фото: Станислав Милојевић

ауторско писање ценило раније, пре 20, или 25 година. Журић је испричао да је то посебно Предраг Марковић илустровао кад је рекао да би за свој текст, раније у културном додатку, могао да оде с породицом на море, док данас једва да може да покрије трошкове недељног

ручка. У наставку разговора учесници дискусије дотакли су се и феномена интернета, твитер прича али и других светлих примера колумниста, међу којима су поменути Богдана Тирнанића, Петра Луковића и Светислава Басару.

А. Ђук

Промоција књиге „Кратка историја Украјине” на штанду Данаса у оквиру Сајма медија

АЛЕКСАНДРОВИЧ: Људи су устали да се ослободе руске идеологије, корупције и криминала

Александра Појовић

Идеологија руске империје била је да су државе све, а човек ништа. Наслеђе те идеологије и данашња идеологија Москве се не уклапају са европским вредностима и зато ми не можемо да изградимо систем безбедности заједно са Русијом – истакао је амбасадор Украјине у Србији, Олександр Александрович током промоције књиге *Кратка историја Украјине* на штанду *Данаса*, у оквиру сајма медија *Медиа маркет*.

О овој књизи у издању *Дан Графа*, издавачке куће листа *Данас*, говорио је и новинар и бивши главни уредник *Данаса* Михал Рамач, а разговор је водио Раде Радовановић. Амбасадор Александрович нагласио је да се од почетка нове независности Украјине, а нарочито у последње четири године, издаје све више књига које приказују стварну историју Украјине. Подсећајући да на бројне примере тлачења, прогона и мучења украјинског народа, које је чинило Москов-

Фото: Станислав Милојевић

ско царство, касније и Совјетски савез, он је истакао да и данас има тачака неслагања. „Главни разлог за сукобе данас је примарно неслагање основних људских вредности. Данас су људи у Украјини устали да се ослободе од ко-

рупције и криминала”, нагласио је Александрович. Осврнувши се на сукобе на Криму и анексију коју је спровела Русија, он је указао да је у том рату изгубљено око 11.000 људи из Украјине, да је тамо присутна руска војска, а не *сецесионистички* или *проруске снаге*, како их већина српских медија погрешно назива, који протерују локално становништво. Он се осврнуо на тренутно актуелни однос религијских заједница у Украјини, након што је васељенски патријарх Вартоломеј признао украјинску православну цркву *Кијевске патријаршије* као аутокефалну.

Михал Рамач разјаснио је да у Украјини постоје три различите православне цркве, *Руска* са седиштем у Москви, *Кијев-*

ска православна црква и *Независна православна црква*. „Те цркве су и раније позване да се уједине и изабере јединственог поглавара. Главни оквир, наравно јесте политички, јер Москва жели да задржи што више православца под својим окриљем, а Украјина природно тежи да има своју цркву, као што на то имају право сви други народи”, навео је Рамач.

Амбасадор Александрович нагласио је и да се држава, наравно не меша у црквене ствари али, са друге стране, један од канона васељенске цркве јесте да религијска питања прате државна и национална питања и промене граница.

Олександрович је нагласио и да је амбасада и држава Украјине

Олександрович је нагласио и да је амбасада и држава Украјина одлучила да у наредним годинама издваја још више новца за културну и хуманитарну сарадњу са Србијом и промовисање украјинске културе, књижевности и историје у Србији. „Желимо да разбијемо митове и стереотипе о Украјини као земљи која је одувек била под владавином Московског царства, и укажемо на везе Украјине и Србије”, нагласио је он, додавши да се то може сазнати и из ове књиге

на одлучила да у наредним годинама издваја још више новца за културну и хуманитарну сарадњу са Србијом и промовисање украјинске културе, књижевности и историје у Србији. „Желимо да разбијемо митове и стереотипе о Украјини као земљи која је одувек била под владавином Московског царства, и укажемо на везе Украјине и Србије”, нагласио је он, додавши да се то може сазнати и из ове књиге.

Писци књиге су Аркадиј Жуковски и Орест Субтељни. Рамач је нагласио да су аутори живели и радили на Западу, те да зато нису оптерећени никаквом идеологијом, ни антируском ни било којом, већ су окренути западној публици. Сви посетиоци *Данасовог* штанда на *Медиа Маркету*, током трајања промоције могли су бесплатно да добију књигу *Кратка историја Украјине*, а у оквиру Сајма књига књига се делила бесплатно уз купљени примерак данашњег штампаног издања *Данаса*.

ЛИСТ ДАНАС НА САЈМУ МЕДИЈА МЕДИА МАРКЕТ

Програм за 25. октобар

12.00: Промоција књиге у издању *Дан Граф* – *Машина за расипање пара* Душана Павловића; 13.00: Разговор *Штампа у Србији некада и сада* (новинарка и оснивачица *Данаса* Гордана Логар, Адам Со-

фронијевић из Универзитетске библиотеке *Светозар Марковић* и Ивана Јовановић Гудурић); 16.00 Трибина *Јавним сервисима у Србији у рукама грађана или власти?* (Александар Гајовић, Ђорђе Влајић, Јованка Матић, Сања Кљајић); 18.00: *Данас и Нови Оптимизам* – 100 година *Југославије*: Најбољи је сањали, а најгори рушили (Бранка Прпа, Дино Мустафић, Божо Копривица, Душко Вујошевић, Срђан Милошевић, Драган Поповић, модерира Марина Фратуцан.

MEDIA market

Hala 3

ЧЕТВРТАК 25.10. у 12h

PROMOCIJA KNJIGE U IZDANJU DAN GRAFA

Dušan Pavlović

„MAŠINA ZA RASIPANJE PARA”

Dopunjeno izdanje
knjige koja je
razotkrila sve
nesolidnosti
ekonomske politike
aktuelne vlasti u Srbiji

DUŠAN PAVLOVIĆ
**MAŠINA ZA
RASIPANJE PARA**
PET MESECI U MINISTARSTVU
PRIVREDE

NOVO POGLAVLJE O
NEOLIBERALIZMU U SRBIJI

III
IZDANJE

АНКЕТА

Шта би држава (ресорно министарство) требала да предузме ако јој је књига мила?

Традиционална Данасова анкета пред Сајам књига бави се ове године проблемом опстанка књиге која је претворена у робу

Стрип као извозни продукт

Што се стрипа тиче, потребно је да ресорно министарство схвати колико и каквих стрип аутора имамо и да помогну издавачима да се раде продукције домаћих наслова. Са пар десетина евра могли би нормалним хонораром да вежу ауторе за пројекте са домаћом тематиком и тако направе јаку сцену и стрипу, помогну да постане извозни продукт, а не увозни какав је сада.

Игор Марковић,
System Comics

Није проблем у новцу

Па, за почетак да каже и покаже да је тако. На пример, да посаветује овдашње политичаре да се некада појаве на некој промоцији књиге или да мало обогате свој вокабулар да оних који их слушају и гледају буде јасно да и они читају нешто, а не само таблоиде са спинованим вестима, јер им за такав речник и за то *богатство* израза и стила књига заиста није неопходна. Таквим понашањем показују не какви су сами по себи, већ какви су они којима се обраћају –

очигледно неписмени, кад књига очигледно нема маркетиншки потенцијал политичког утицаја.

Али, шта ћемо са писменима, са онима који читају упркос свему? И онима који не

постојања; индивидуални, односно читалачки мерљив читалачким задовољством и утиском, и колективни кад књига својим постојањем и утицајем подиже квалитативни ниво културе у друштву. Из

Фото: Станислав Милојевић

> ДАНАСОВ ШТАНД ове године у Хали 2 Београдског сајма

учествују у ријалитију *куплераја у пламену* (Сиоран) цики, врисци и голим гузицама. Књига је артефакт који мора да ствара два неопходна аспекта свог

перспективе актуелног тренутка, али и вишедеценијског континуитета ми смо друштво *отворених писама* која не подразумевају писменост и

нас, а не само надлежног министарства и министарстава. Ако не покажемо да књига обликује нашу културу а да нам је култура потребна зато што

желимо комуникацију на нивоу вишем и садржајнијем од будалесања *задругара* или патолошког имажинаријума *експерата* у разним панел дискусијама и пубертетског кочоперења политичара, онда ће свака помоћ и брига институција система бити инфузија за пацијента који је одавно умро а да му то још нико није рекао.

Петар Арбутина,
Службени гласник

Мали (издавачи) а велики

Годинама се у вези са издавањем књига не решавају важни проблеми. Проблем број један је стимулисање најбољих и најутицајнијих такозваних *малих издавача*, који су, у ствари, квалитетом својих издања, утицајем на читаоце и професионалношћу – највећи наши издавачи. Мора се и може наћи модел да се они стимулишу и заштите од навале шунда, кича и треша. Један од модела је промена система откупа књига, према коме такозвани *велики издавачи* сумњивог квалитета и намера, чија је издавачка концепција искључиво млађење пара и лака зарада. Други начин јесте да се стимулишу значајна издања у пуном обиму трошкова, а не удељивањем милостиње. Трећи проблем који треба решити јесте знатно веће стимулисање најквалитетнијих часописа из којих још увек долазе значајне идеје, ствараоци и преводиоци. Али ти проблеми се могу решавати у договору са значајним издавачима и уредницима, а не искључиво у уском, затвореном кругу Министарства.

Бранко Кукић, Градац
Наставља се

МИТРОПОЛИЈА ЦРНОГОРСКО-ПРИМОРСКА НА САЈМУ КЊИГА

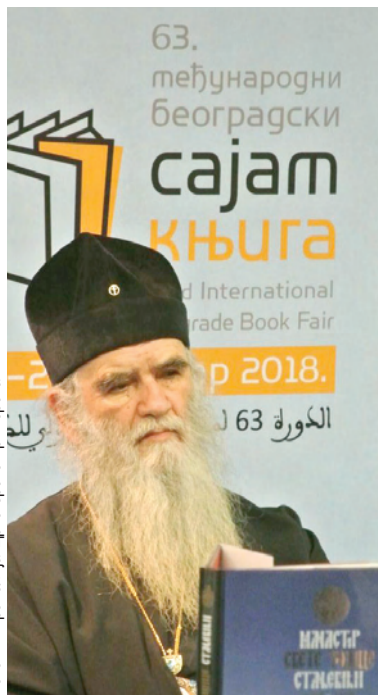

Фото: Митрополија Црногорско-приморска

Митрополија црногорско-приморска представила је на 63. Међународном сајму књига у Београду три нова наслова своје издавачке куће *Светишгора*. То су монографија *Манастир Светије Тројице Ситаневићи 1338-2018*, књига Алекса Ј. Рајчића *НАТО агресија црпе* и седам зборника у девет свезака *Светиш Јован Владимир*.

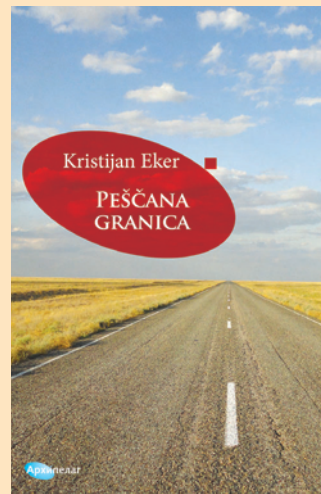
Монографију о недавно обновљеном средњовековном манастиру *Ситаневићи* код Будве, који у 2018. обележава 680 година постојања, *Светишгора* је објавила уз помоћ будванских градских власти. Ова луксузна књига, обогашена фотографијама и архивским документима, међу којима је први пут објављен оригинални потпис владике Данила на једном *Јеванђељу* као *водича српске земље*, настала је трудом више аутора међу којима су митрополит црногорско-приморски Амфилохије, професор *Цетињске богословије* Василије Јовић, Жарко Лековић, Светислав Поповић, Луција Ђурашковић, монах Павле (Кондић) сабрат манастира *Ситаневићи* и протојереј-ставрофор Обрен Јовановић.

Монографија о *Ситаневићима*, како је на сајамској промоцији нагласио њен уредник Јован Маркуш, сведочи да је „некад највећа грађевина Црне Горе, после *Другог светског рата* одлуком стручне комисије предвиђена да се чува као *најмонументалнија рушевина*, благодарећи несебичној жртви монашког братства, честитих људи и добротинитеља, васкрсла из мртвих после 180. година рушевног стања у забораву”. **Ј. Т.**

Пешчана граница Кристијана Екера

Кристијан Екер добро је познато читаоцима *Данаса*. Београдски *Архипел* објавио његову књигу есеја путописа, есеја, геополитичких репортажа и прича о непознатим или недовољно познатим крајевима Русије и Централне Азије – *Пешчана граница*. Екер је велики путник који годинама предано истражује земље Кавказа, Централне Азије и мало познате крајеве у дубинама Русије. У средишту његових интересовања су *руга Русија*, оличена у Сибиру, Калмикији, Чеченији и области Архангелска, потом Јерменија, Азербејџан, Казахстан и Киргистан. Неки од ових есеја објављивани су и на страницама *Данаса*. Аутор каже да, као Италијан који већ дуги низ година живи у Србији и бившој Југославији, не може да престане да размишља о последицама које је социјализам оставио. Екер нам представља *ни Запад, ни Исток*, ту узбудљиву границу светова која може бити место нове историје или плодног сусрета Европе и *ни Запада, ни Истока*.

В. М.

ПРОГРАМ ЗА ЧЕТВРТАК, 25. ОКТОБАР

САЛА Борислав Пекић, Хала 1а

11.00-12.00: Арете – представљање књиге *Пушта да уђем* Јудит Санисло, списатељице из Мађарске;
12.00-12.50: Градска библиотека Панчево – *Стево Чутурило у културној историји Срба* Наташе Иветић;
13.00: РТС издаваштво – едисија *Србија 1914-1918*, 5. коло; 16.00: *Београд у пола четири код Два бела голуба* Драгослава Ж. Савића;
14.00-14.50: Градска библиотека Владислав Петковић Дис Чачак – Промоција издања 55. Дисовог пролећа;
15.00-15.50: Прометеј – *Албум сећања на претке из Првог светског рата*;
17.00-17.50: Представништво РС – Промоција књиге Лоренса Арманда Френчна, професора из САД, *Изградња модела ресторативне друштвене правде у Босни и Херцеговини*;
18.00-18.50: Удружење ромских књижевника – *Приче из Лоније Ружице* Кишур-Чрленец;
19.00-19.50: Ганеша клуб – *Песме и обичаји укупног народа српског – Обредне песме* Милоша С. Милојевића;

САЛА Иво Андрић, Хала 1а

10.00-10.50: Удружење ромских књижевника – *Граматика ромског језика* Златомира Јовановића и Бајраму Халитију;
11.00-11.50: Klett – Е ученица;
12.00-12.50: *Књига ће спасти свет – Како набавити, сачувати, препоручити добру књигу?*;
13.00-13.50: **СВЕЧАНОСТ УРУЧЕЊА САЈАМСКИХ ПРИЗНАЊА**;
14.00-14.50: *Време памћења* – 125 година од рођења Милоша Црњанског;
15.00-15.50: *Пишем, дакле постојим* – Дијалог поетика: Мило Вуксановић, Владимир Кеџмановић и модераторка Сања Милић;
16.00-16.50: *Пишем, дакле постојим* – Роберт Симионшек (Словенија), портрет песника;
17.00-17.50: *Мислити о књизи – Зашто немамо новију историју српске књижевности/да ли је потребан алтернативни канон?*;
18.00-18.50: *Слушање/гледање/читање* – Дигитализација књиге и културног наслеђа;
19.00-19.50: Издавачка књижарница Зорана Стојановића – Еуђен Симион *Млади Ежен Јонеско*;

САЛА Васко Попа, Хала 1а

10.00-10.50: Едука – *Час за углед 4*, зборник за разредну и предметну наставу;
11.00-11.50: КОВ – *Како упокојити игру* Бошка Сувајића;
12.00-12.50: Трећи трг – Фестивал литературе европског Медитерана Проза европског Медитерана – Кипар, Јоргос Харотонидис: *Сећања пуна коштица*;
13.00-13.50: Трећи Трг – Фестивал литературе европског Медитерана Поезија европског Медитерана – Кипар, Јоргос Христодулидис: *Израњавање зоне*;
14.00-14.50: ХЕРА еду – *Културна историја Паштровића* Николе Самарџића, Миле Медиговића Стевановића, Душана Медина и Злате Марјановић;
15.00-15.50: Свет књиге – *Изабрана дјела 1-5* Борислава Гаврића, *Пут у недоглед* Љиљане Лукић;
16.00-16.50: КОВ – *У трагању са Лазом*

Костићем Марте Фрајнд и Сенке

М. Цр. Зорана Ђерића;
17.00-17.50: Геопоетика – *Тај Андалужанин* Бенсалема Химиша (Мароко);
18.00-18.50: Завод за уџбенике – *Историја књижевности* Петра Пијановића;
19.00-19.50: Завод за уџбенике – *Са пашњака до учењака* Михајла Пулина;

САЛА Десанка Максимовић, Хала 1а

10.00-10.50: Пчелица издаваштво – *Патуљци и виле* Игора Кристића, илустрације Бојана Јовановић;
11.00-11.50: Вукова задужбина – Промоција *Данице*;
12.00-12.50: *Упознај свог писца* – Јасминка Петровић;
13.00-13.50: Мали Архипелаг – Књиге за децу и осетљиве, представљање нових издања у едисији *Архипелага за децу и младе*;
14.00-14.50: Какву лектуру (не)волим? – Љубивоје Ршумовић, Владислава Војновић, Сузана Дашић и ђаци ОШ *Михаило Петровић* Алас, модератор Владимир Вукмановић;
15.00-15.50: Чигоја штампа – *Бољетове авантуре* Јелене Рвовић Јелић;
16.00-16.50: Чигоја штампа – *Боје Ботичелијевог гласа*;
17.00-17.50: Buby Book – промоција другог дела дуологије *Пад елемената: Пад елемената Рат Ватре* Невене Јеремић;
18.00-18.50: Финеса – *Свемирско учење* Славише Арсића;
19.00-19.50: Klett – Промоција победничког романа другог конкурса едисије *Читалачког maratona*;

ПЛАТО Бранко Миљковић

10.00-10.50: Завод за културу војвођанских Русина – Монографија *Русини у Суботици* Саше Сабадош, *Зборник радова са 3. конференције младих научника и стручњака* Саше Сабадош, *Књижевно историјски дискурс драмског додатка часописа Светлост у периоду од 1952. до 2010.* Александар Ленђер и *Речник русинског народног језика I и II том* Јулијане Рамач;
11.00-11.50: Руске слово – *Дуга изнад Дунава* Михала Рамача, *Трн испод нокта* Јакима Чапка, *Тамо где сунце излази* Ахнете Бучко, *Кап на врху нокта* Тамаре Хрин Рончевић;
12.00-13.00: Агора – Промоција књиге *А Брисел се да преходати лако* Ненада Шапоње;
13.00-13.50: Klett – *Упознајмо Вука и Доситеја* Јоване Ребо;
14.00-14.50: Амбасада Украјине у Београду – Округли сто *Векови пријатељства – размишљање о историји и перспективи украјинско-српских културних веза*;
15.00-15.50: Амбасада Украјине у Београду – Округли сто *Масовна литература и авангарда 1920-их година: украјинско-српски дијалог*;
16.00-16.50: Свет књиге – *Сагласја бића* Верице Секулић Опачић, *Пољубне и погубне* Радомира Мићуновића, *Живот у дијалогу* Драгана Павловића;
17.00-17.50: Мирослав – *Басновите приче, Fabulous Little Tales* Мирјане Драговић (на српском и енглеском језику);
18.00-18.50: ХЕРАеду – *Пожаревачки мир*

1781. на картама, гравирама и медаљама Ане Милошевић;
19.00-19.50: Удружење књижевника *Марко Миљанов* – Зборник поезије *Романови светачки пламенови* Слободана М. Чуровића Аписа, Хаџи Радована М. Радовића и Николе Ненезића Чудесног;

ШТАНД Покрајински секретаријат за културу

12.00-13.00: Представљање издавачке делатности издавачке куће *Прометеј*;
16.00: Представљање издавачке делатности *Музеја Војводине*;
16.00: Дара Секулић *Од града до брда, Сарајево кроз вијекове, Четири слике траже аутора, Балада о недостајању*;

ШТАНД Амбасада САД & Библиотекарско друштво Србије, Хала 4

11.00 и 17.00: Сири Хушвет: снимак интервјуа из серијала *Савремени светски писци (РТС)*, аутор и уредник Неда Валчић Лазовић;
12.00: Радионица *Дигиталне технологије за популаризацију читања код деце и младих*;
15.00: Трибина школских библиотекара – *Удружење школских библиотекара Србије*;
17.30: Уметност у делима Дона Делила;

Амбасада Украјине у Београду

18.00: Презентација књига Андрија Куркова, разговор са аутором;

Заједница издавача/накладника БиХ

17.00: Мустафа Звиздић, писац;

ШТАНД Републике Српске, Хала 2 ниво А

11.00-10.00: Промоције;

ШТАНД Лагуна, Арена Хале 1

11.00: Нада Кораћ, 11.30: Зоран Пеневски, 12.00: Леа Станковић, 14.00: Урош Петровић и Александар Золотић, 15.00: Љубивоје Ршумовић, 15.30: Градимир Стојковић, 16.00: Стефан Тићми, 16.30: Синиша Соћанин, 17.00: Мирослав Мишковић, 18.00: Мирјана Бобић Мојсиловић, 19.00: Миомир Петровић;

ШТАНД Креативни центар, Арена Хале 1

17.00-18.00: *ПланУМ дневник* Александре Шаровић Атанасовска; 18.00-19.00: *Прво летовање једног мачка* Весне Видојевић-Гајовић (*Доситејево перо*);

ШТАНД Евро Боок, Арена Хале 1

17.30: Дружење са buksstagramerkama;

ШТАНД Агора, Арена хале 1

11.00-12.00: Драшко Ређеп; 13.00-14.00: Ненад Шапоња;

ШТАНД Службени гласник, Арена Хале 1

12.00: Дружење с малишанима и студентима Факултета примењених уметности у

Београду, у оквиру дејег сајамског дана, уз нову *Гласникову* књигу за најмлађу публику – *Обликовање пластелина: Помоћу три основне фигуре* Бернадет Кучарт.
12.00-14.00: Дејчи сајамски дан *Гласник* обележава дружењем и у разговору о књизи *Душа вина*, у ресторану *Златник у Хали 4*;

ШТАНД Геопоетика

17.00-17.50: Промоција књиге *Тај Андалужанин* мароканског аутора Бенсалима Химиша, говоре преводитељка Драгана Ђорђевић, Мејсун Гарајбе-Симоновић лектор и Владислав Бајак, директор и главни уредник *Геопоетике*;

ШТАНД Трећи Трг

16.00-17.00: *Сећања пуна коштица* Јоргоса Харотонидиса и *Израњавање зоне* Јоргоса Христодулидиса;

ШТАНД РТС издаваштво

17.00: *Антологија српске шљиве, приповетке* Ивана Златковића;

ШТАНД Чигоја штампа

15.00-17.00: *Бољетова авантуре* Јелене Ржавић Јелић; 17.00-18.00: *ЧИГОЈА Боје Ботичелијевог гласа* Богдана Мишчевића; 19.00-20.00: *Лудвиг Оливере* Оље Јеликић;

ШТАНД Одисеја

15.00-17.00: Дружење са илустратором *Пипи Дуге Чарале*, Тихомиром Челановићем, цртање уживо;

ШТАНД Прометеј, Арена Хале 1

12.00-13.00: *Јесам Жељке* Аврић; 14.00-15.00: *Медитације над Лајбницом* Жељка Симића; 15.00-15.30: *Путолиси* Мирослава Демака; 16.00-16.30: *Имунитет* Марије Ференчухове; 17.00-18.00: *Преци, прошла будућност* Снежане Лекан; 18.00-19.00: *Иборов пулс* Рената Вујаковића;

ШТАНД Штрик

16.00-17.00: Да ли сте читали Џејн Боулс? Па, Али Смит је изјавила: „Завидим свакоме ко још није читао Џејн на уживању које га чека“. Хајде да причамо о Џејн као прави обожаваоци и обожаватељке. Јер Џејн или волите или... нема друге. Знате ли да драма може сасвим фино и да се чита, не само да се гледа на позорници? Знате ли да тата мора да једе? И да ли сте знали да је Мичурин открио невероватну методу? О књигама Џејн Боулс, Мари Ндија и Веронике Мурек ћаскају с посетиоцима преводитељке Јелена Стакић и Мила Гавриловић;

ШТАНД Медиа центра Одбрана

11.00: Представљање система одбране *Војно школство у систему одбране*; 12.00: Представљање војних уџбеника у издању МЦ *Одбрана*; 13.00-15.00: Избор из фонда ВФЦ *Застава филм*; 14.00: Промоција књиге *Алојзије Степинац* и изложба *Дијанина деца*, два лица једног рата; 16.00: Промоција едисије *Ратник*; 18.00: Трибина *Служимо Србији – Млади и војска*;

ШТАНД Мирослав

10.00-20.00: *Са села у дипломатији у разбијеној Југославији* Слободана Јарчевића; 11.00-17.00: *Неколико сусрета* Стевана Даничића;

ШТАНД Алма

16.00-16.30: *Море у камену* Дмитроа Зисијак; 17.00-17.30: *Морућа лука* Клаудије Пизино; 18.00-19.00: *Дивља ћутања* Јетона Кељмендија;

ШТАНД Вукотић Медиа

17.00-18.00: Бојан Димитријевић;

ШТАНД Евент Медиа

13.00-15.00: *Шта је слађе од колача* (сликовница), Кристина и Сергеј Ћетковић – хуманитарна акција;

ФЕСТИВАЛ СТВАРАЛАШТВА МЛАДИХ 2018.

11.00-13.00: Пожаревачка гимназија;
13.00-15.00: Удружење грађана *Култура ћирилице* – радионица ћирилице, мала школа краснориса за школску децу;
15.00-17.00: Прва београдска гимназија.

Заједница професионалних издавача БиХ премијерно на сајму књига

На овогодишњем Међународном сајму књига први пут се појављује *Заједница издавача и накнадника у БиХ*, која покрива готово 80 одсто укупне босанскохерцеговачке продукције. Учешће на сајму њихов је први међународни наступ под тим називом и са таквим правним статусом, иако су поједини чланови *Заједнице* били присутни на сајму и раније у форми појединачних или личних контаката. Штанд овог удружења професионалних босанскохерцеговачких издавача налази се у *Улици Васка Попа у Хали 4 Београдског сајма*.

Поред представљања многих добрих књига, од којих ће неке српска читалачка публика моћи да види први пут, планиран је низ промотивних активности, сусрета и разговора, како би се што боље повезали са овим делом региона. Посетиоци ће из прве руке, најчешће од самих писаца, моћи да чују све што их занима о новим издањима.

Тако ће 25. октобра, од 17 сати, на штанду гостовати писац Мустафа Звиздић, 26. октобра, од 13 сати, гост ће бити писац Горан Самарџић, а 27. октобра, од 11 сати песник Марко Томаш. Поред тога, *Заједница* ће приредити једно сасвим посебно вече у београдској књижари *Боока*, где ће се у атмосфери пријатељског опуштеног дружења разговарати о књизи.

